

BALLA JÓZSEF¹**Határforgalom-ellenőrzés és úti okmány hamisítás 1996-2004 között****Border traffic control and forgery of official documents between 1996 and 2004****Absztrakt**

A határforgalom ellenőrzése során felfedett közokirat-hamisítások számára és viszonylati megoszlására hatást gyakorolt az alkalmazott ellenőrzési technológia, illetve az, hogy Magyarország jelentős lépéseket tett és felkészült az Európai Unió tagságra. A közokirat-hamisítások módszereinek változása, egyértelműen összefüggésben van a hamisítás tárgyaként felhasznált okmányok biztonsági, védelmi elemeivel. Azon okmányok, amelyek a kor technológiai fejlettségéhez igazodó biztonsági elemeket tartalmaznak, kevésbé válnak a hamisítók „célpont-jává”, mint azok, amelyek védelmi rendszere alacsony szintű.

Kulcsszavak: határforgalom, határforgalom-ellenőrzés, biztonság, közokirat-hamisítás

Abstract

The amount and distribution of forgery of official documents revealed during border traffic controls were influenced by the adopted control techniques and by the fact that Hungary had made significant steps towards and had prepared for the European Union membership. There is a clear correlation between the shift in the forgery methods of official documents and the security and defence elements of the documents used as the object of forgery. The documents, which contain such security elements that are adjusted to the technological state of development of

¹ Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Határrendészeti Tanszék, egyetemi docens - National University of Public Service, Faculty of Law Enforcement, Border Police Department, associate professor, E-mail: balla.jozsef@uni-nke.hu, ORCID azonosító: 0000-0002-6113-5350
A mű, a KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosító számú, "A jó kormányzást megalapozó közszolgáltatás-fejlesztés" című kiemelt projekt, „A jó kormányzást célzó tény-alapú közszolgáltatás-fejlesztés hatásvizsgálata és kutatási megalapozása” alprojektjének, a Nemzeti Közszerológati egyetem kiválósági programban/Egyed István Posztdoktori Programban az „Az úti okmányok hamisítási módszereinek és a határforgalom-ellenőrzési technológiák ok-okozati összefüggéseinek vizsgálata 1989-2016 között” címmel végzett kutatás keretében készült.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

the era, are less likely to become forgers' "targets" compared to those which have low level protection system.

Key words: border traffic, border traffic control, security, forgery of official documents

A határforgalom-ellenőrzés gyakorlati végrehajtása során meghatározó szerepe van annak, hogy az ellenőrzést végző személynek, a határátlépésre jelentkező utas milyen honosságú és típusú okmányt ad át ellenőrzésre. Ez a momentum nem csak abból a szempontból bír jelentőséggel, hogy az okmány szerint milyen állampolgársággal „bír” az ellenőrzés alá vont személy, hanem abból is, hogy az adott okmány milyen biztonsági elemekkel rendelkezik, és azok eredetiségének ellenőrzése milyen technikai háttérrel, milyen szakértelmet igényel az ellenőrzést végző részéről, amely hatást gyakorol az ellenőrzés idejére, s ezzel együtt a határátkelőhely áteresztőképességére és a várakozási idők alakulására is. A határforgalommal, ellenőrzésének mechanizmusaival, tartalmi elemeivel és azok változásaival már részletesen foglalkoztam korábbi tanulmányomban², így jelenleg csak a határrendészeti feladatellátás során felfedett közokirat-hamisítások elemzésére helyezem a hangsúlyt. Miért is van jelentősége annak, hogy milyen úti okmányt kell ellenőrzés alá vonni? Tanulmányomban³ már kitértem a szelektív és differenciált határforgalom-ellenőrzés végrehajtására, ahol elfogadtam és ma is helytállóan ítélem az alábbi megfogalmazást: „A határforgalom differenciált és szelektív ellenőrzése alatt a határforgalmi kirendeltség⁴ olyan tevékenységét értjük, amikor az államhatáron átlépésre jelentkező személy, jármű, szállítmány ellenőrzését, felügyeletét a meghatározott irányba, időben, valamint az utas- és járműkategóriák, továbbá általánosított ismérvek, információk, gyanúokok figyelembe vételével, az adott cél, feladat elérését legjobban biztosító ellenőrzési módszer, eszköz és körülmény megválasztásával – a mindenkori követelmények függvényében – különböző tartalommal hajtják végre.”⁵ Ezzel együtt azonban, a kutatási eredményeim alapján, úgy gondolom, hogy elengedhetetlen a két fogalom tartalmi elemeinek újragondolása, mivel az Európai Unió és a schengeni térség biztonsága azon múlik, hogy a tömegellenőrzés folyamatában, a két fogalom tartalmi elemeinek egységes értelmezése és az az alapján történő határforgalom-ellenőrzés végrehajtása hogyan tud a gyakorlatban is érvényesülni. A továbbiakban, a szelektív ellenőrzést az alábbiak szerint javaslom értelmezni: **a határforgalom-ellenőrzés végrehajtásáért felelős szervezet azon tevékeny-**

² Balla József: A határforgalom-ellenőrzés tartalmi változásai 1990-ig. Hadtudományi Szemle X. évfolyam 2. szám, Budapest, 2017., - p. 295-316.

³ U.a.: - p. 312.

⁴ A határforgalmi kirendeltség helyett jelenleg a határrendészeti kirendeltséget, a magyar-horvát határszakaszon a határszakasszal rendelkező rendőrkapitányságot, és a Repülőtéri Rendőri Igazgatóság Határrendészeti Osztályát kell érteni.

⁵ Varga Béla: a szelektív, differenciált határforgalom-ellenőrzési rendszer értelmezése. Határőrségi Tanulmányok, Budapest, 1994., - p. 11-27.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

sege, amikor az államhatáron átlépésre jelentkező személy és adott esetben a birtokában/felügyelete alatt lévő jármű, szállítmány ellenőrzését, kockázatelemzés alapján, a kockázati indikátorok és profilok meghatározásával, az utas- és járműkategóriák, továbbá általánosított ismérvek, információk, gyanúkok figyelembe vételével, a kockázati besoroláshoz igazodó – veszélyesség mértékének megfelelő – szétválasztással hajtja végre.

Ehhez kapcsolódóan a differenciált ellenőrzést pedig az alábbiak szerint gondolom újrafogalmazni: **a határforgalom-ellenőrzés végrehajtásáért felelős szervezet azon tevékenysége, amikor a szelektív ellenőrzés érvényesítése mellett, a kockázati besoroláshoz igazodó ellenőrzési módszer, eszköz és körülmény megválasztásával, eltérő tartalommal történik az ellenőrzés végrehajtása.**

A két kifejezés értelmezése alapján egyértelműsíthető, hogy valóban jelentősége van annak, hogy milyen honosságú úti okmány szolgál arra, hogy a határforgalom-ellenőrzés folyamatában igazolja tulajdonosa személyazonosságát – az okmány és a tulajdonosa közötti közvetlen kapcsolat megállapíthatóságát – vagyis azt, hogy jogosult-e az államhatár átlépésére vagy sem. Ha igen, akkor valójában az okmány típusa azzal is „felruházza” az ellenőrzést végző tisztviselőt, hogy milyen tartalmú ellenőrzést kell az átlépésére jelentkező személlyel szemben lefolytatnia. Ha a schengeni térség biztonságát tekintjük elsődleges feladatnak a schengeni külső határokon folytatott határforgalom ellenőrzése során, akkor elengedhetetlen, hogy a biztonsági kockázathoz igazodó, a szelektivitáson alapuló, főbb utas kategóriák meghatározása megtörténjen.

A schengeni eszme nyújtotta, szabad mozgás érvényesítése alatt azt kell feltételezni és érteni, hogy aki az „adott körön belül helyezkedik el” vagyis uniós polgár – valamint harmadik országok azon állampolgárai, akik a szabad mozgás jogát gyakorló valamely uniós polgár családtagja –, annak a határforgalom-ellenőrzés keretében egy kedvezményesebb ellenőrzési folyamaton kell átesnie. Következik ez abból, hogy Ő az, akinek a biztonságát garantálni kell, azzal szemben, aki az „adott körön” kívül van. Tehát a szabad mozgás uniós jogával rendelkező személy ellenőrzése az, amely a legalacsonyabb biztonsági kockázatot rejt magában. Ezt a feltevést cáfolja bizonyos mértékben az a körülmény, hogy az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)⁶ 2017-es módosítása kötelezően írja elő azt, hogy ezen utas kategóriát is rendszeres adattári ellenőrzés alá kell vonni. Ez azt jelenti, hogy a tagállamok valamennyi schengeni külső határán, be- és kilépő irányban is be kell vezetni ezen ellenőrzést. Magyarország esetében kivételt képez a magyar-román határszakaszon a kilépő irány, ahol továbbra is végrehajtható a kockázatelemzésen alapuló szűrőpróbaszerű adattári ellenőrzés. Ez abból következik, hogy a tagállamok azon határszakaszain, amelyeken a határellenőrzés megszüntetésére nem került sor, de a szomszédos ország a schengeni térséghez történő csatlakozás érdekében az

⁶ Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2016:077:FULL&from=HU> (2017.10.14.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

értékelési folyamatot sikeresen lezárta – hazánk esetében Románia – be kell vezetni a „szisztematikus” ellenőrzést, azonban a szárazföldi határátkelőhelyeken a szabad mozgás uniós jogával rendelkező személyek kilépő irányban történő ellenőrzése szűrőpróbaszerűen, kockázatelemzés alapján is végrehajtható. Látható, hogy azok esetében, akiknek a biztonságát a schengeni térségen belül fenn kell tartani, bizonyos mértékben egy szigorúbb ellenőrzésnek kell magukat alávetni a határforgalom-ellenőrzése során, amely viszont nem ellenük van, hanem pontosan értük, vagyis a biztonságuk érdekében.

A schengeni térség biztonsága szempontjából kockázatosabb utas kategória a harmadik országok állampolgára, akik között szintén kétszintű fenyegetettséget lehet elhatárolni. Első a vízummentes, a második pedig a vízumkötelezett harmadik ország állampolgára. Ebben a két esetben viszont már arról van szó, hogy az előírt beutazási feltételekkel⁷ kell rendelkezni ezen állampolgároknak ahhoz, hogy a schengeni térség területére léphessenek.

Az államhatár átlépéséhez elsődlegesen úti okmánnyal kell rendelkezni, amely nem volt másként például a rendszerváltozás előtt sem, amellyel szintén részletesen foglalkoztam tanulmányomban.⁸ Az úti okmány vizsgálata az ellenőrzést végző hivatalnok feladata. Az Ő tevékenységén múlik adott esetben egy ország, vagy térség biztonsága. Ha képes arra, hogy megállapítsa azt, hogy egy okmányban hajtottak-e végre módosítást – hamisították-e –, vagy utánozták-e – teljes utánezat, hamisítvány –, illetve létezik-e valójában olyan okmány – nem fiktív okmány –, amelyet ellenőrzésre átadtak, akkor ténylegesen a cél érdekében, a biztonság garantálásáért cselekszik. Ha ezen ellenőrzési követelményeket, szempontokat nem képes érvényesíteni/teljesíteni, akkor viszont az általa végzett ellenőrzés válik biztonsági kockázattá. Ahhoz, hogy az okmányok ellenőrzését és az úti okmányok hamisításának helyét és szerepét megértsük a határforgalom-ellenőrzésében, indokolt néhány fogalmat tisztázni, amelyek segíthetik a későbbi elemzést.

Az elemzést segítő fogalmak meghatározásai, amelyeket kutatásaim alapján szintén újrafogalmaztam:

- **Bélyegzőlenyomat hamisítás (határátléptető bélyegző lenyomatának hamisítása):** olyan módszer, amellyel a hamisító a hitelesség látszatát keltve készít bélyegzőlenyomatokat a bélyegző jogos tulajdonosának tudta és beleegyezése nélkül, azzal a céllal, hogy az ellenőrzés során, az ellenőrzést végző tisztviselőt megtévesse.
- **Fényképcsere/arcképcsere:** az okmány tartalmi hamisításának azon módja, amikor az okmány valós/eredeti tulajdonosának fényképét/arcképét az okmányt felhasználni szándékozó, nem az okmány eredeti tulajdonosának fényképé-

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) 6. §

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2016:077:FULL&from=HU> (2017.10.14.)

⁸ Balla József: A határforgalom-ellenőrzés tartalmi változásai 1990-ig. Hadtudományi Szemle X. évfolyam 2. szám, Budapest, 2017., - p. 295-316.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

re/arcképére cserélik azzal a cézzal, hogy az ellenőrzés során, az ellenőrzést végző tisztviselőt megtévezzék.

- **Fiktív okmány:** a hamisítványok egy sajátos típusát jelenti, amelyet kifejezetten visszaélés céljából állítanak ki, azért, hogy az ellenőrzés során, az ellenőrzést végző tisztviselőt megtévezzék. A fiktív okmány kétségtelenül érvénytelen okmány – többek között az államhatárok átlépésére sem jogosítják fel a „tulajdonosát” –, de nem utánzat. A szó latin jelentéséből is következik, hogy ezen okmány képzelt, állítólagos okmány, amelynek nincs eredeti változata, de megjelenésében úgy néz ki, mint egy biztonsági okmány.
- **Személycsere:** a „hamisítás” azon típusa, amely a fondorlat kategóriájába tartozik, mert az eredeti okmányban lévő fényképet/arcképet, valamint a személyes adatokat – amelyek hasonlóak az okmányt felhasználni szándékozó, de nem az okmány eredeti tulajdonosának fényképével/arcképével és életkorával – változtatás nélkül, illetve az okmányt felhasználni szándékozó személynek az okmányban található fényképhez/arcképhez igazításával használják fel. A személycsere célja, hogy az ellenőrzés során, az ellenőrzést végző tisztviselőt megtévezzék. A veszélye abban rejlik, hogy az ellenőrzést végző tisztviselő személyazonosító készségén múlik a személyazonosítás sikere, amennyiben nem áll rendelkezésre a biometrikus adatok alapján történő azonosítás lehetősége.⁹
- **Hamisított okmány:** az okmánnyal történő visszaélés leggyakoribb és legváltozatosabb formája. Olyan módszer, amikor nem az okmány teljes – valamennyi okmányelemének – utánzása történik, hanem annak csak egyes részének/részeinek a megváltoztatása, esetleg utánzása valósul meg. Ez a hamisítási módozat, az eredeti okmány egyes elemeinek az illetéktelen megváltoztatását jelenti, azzal a céllal, hogy az ellenőrzés során, az ellenőrzést végző tisztviselőt megtévezzék.
- **Utánzott (hamis) okmány:** a hamisítás azon típusa, amikor egy létező okmány minden elemét „lemásolva”, az okmány gyártására/gyárttatására és kiállítására jogosult hatóság tudta és természetesen beleegyezése nélkül készítének okmányt, azzal a cézzal, hogy az ellenőrzés során, az ellenőrzést végző tisztviselőt megtévezzék. Az utánzott (hamis) okmány valamennyi okmányeleme utánzat, nem tartalmaz eredeti okmányelemet.

A közokirat-hamisítási célja minden esetben az, hogy olyan személy jusson okmányhoz, aki valamilyen oknál fogva nem jogosult az adott okmány tulajdonlására. Minden esetben az ellenőrzést végtő tisztviselő megtévezzése a cél, amely cél „elérésével” a személy „jogosultságot” szerez például objektumba/épületbe belépni, államhatárt átlépni, ingatlant megszerezni vagy éppen kölcsönt felvenni. A határforgalom ellenőrzése során az egyik cél

⁹ Balla József: A rendészeti célú személyazonosítás biometriája. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 3. szám, - p. 4-19.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

annak megállapítása, hogy az átlépésre jelentkező személy rendelkezik-e eredeti és érvényes okmánnyal. A határátlépés során érvényes úti okmány és egyéb jogosultságot igazoló okmány érvényességének – eredetiségének is – a szempontjait a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzat¹⁰ határozza meg, amely az alábbiak szerint fogalmaz:

- „az úti okmány vagy a tartózkodási engedély jogszabály, valamint a Bizottság Ajánlása (2006. november 6.) a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határőrök gyakorlati kézikönyve (Schengeni kézikönyv)” (a továbbiakban: Schengeni kézikönyv) mellékletei alapján úti okmányként, tartózkodási engedélyként elismert vagy elismertnek tekintendő okmány;
- azt Magyarország által elismert állam arra jogosult hatósága adta ki;
- megfelel a kibocsátó hatóság által meghatározott formai és tartalmi követelményeknek;
- azt az arra jogosult hatóság nem vonta vissza;
- alkalmas a személyazonosság megállapítására;
- az okmány felmutatója azonos azzal, aki részére az okmányt kiállították;
- az okmány nem hamis vagy hamisított;
- a területi érvényességének megfelelő államba történik az utazás;
- az okmány időbeli érvényessége megfelelő, vagy megfelel az Európa Tanács tagállamai között a személyek szabad mozgásának szabályairól szóló, 1957. december 13-án Párizsban aláírt Európai Megállapodás kihirdetéséről szóló 2013. évi LXIII. törvény, vonatkozó rendelkezéseinek;
- a korlátozott számú utazásra jogosító okmányt az azon feltüntetett határátlépések számáig használják fel.”

A követelményrendszer alapján egyértelműsíthető, hogy az államhatárt nem lehet olyan okmánnyal átlépni, amely nem felel meg, a kiállítására jogosult hatóság által meghatározott formai és tartalmi követelményeknek, vagyis nem az arra jogosult hatóság állította ki, illetve ha az okmány hamis/hamisított, vagy nem az használja fel, aki részére kiállították. Az ellenőrzés célja tehát az, hogy csak olyan személy átléptetése történjen meg, ahol az okmány és „eredeti, valós” tulajdonosa közötti közvetlen kapcsolat egyértelműen megállapítható.

A címben is szereplő időintervallumra vonatkozóan, a közokirat-hamisítások elemzését negatívan befolyásolja, hogy nem mindig volt egységes eljárásrend meghatározva arra vonatkozóan, hogy milyen szempontrendszer alapján kell a határőrség által felfedett közokirat-hamisításokat, hamisítás módszer szerint gyűjteni. Ennek következtében, az éves statisztikai adatok összehasonlításánál is előfordulnak olyan esetek, amikor nincs lehetőseég az előző év, vagy időszak adataival való összevetésre. Az adatok elemzése, az Or-

¹⁰ 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról.

Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=191634.336952 (2017.11.15.)

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

szágos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály rendelkezésére álló statisztikai adatok alapján valósul meg, mivel a Központi Statisztikai Hivatal nem rendelkezik a hamisítási típusok szerinti számadatokkal.

Feltételezve azt, hogy Magyarország teljes jogú schengeni tagságából adódóan, a közokirat-hamisítások száma nem a kilépő, hanem a belépő irányban növekszik meg, ezért a későbbi elemzések elvégzése érdekében kiemelten fontosnak tartom ezen adatok összehasonlítását 1996-ra és a 2004-re vonatkoztatva.

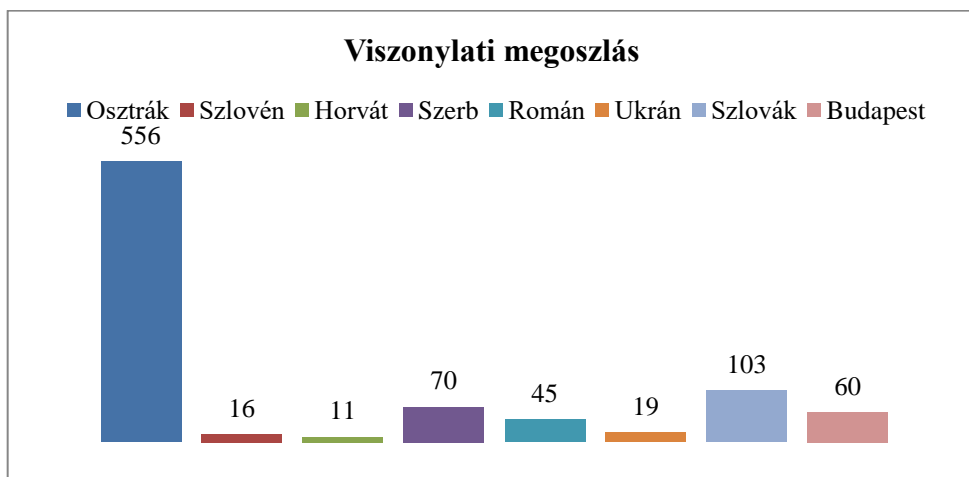
Állampolgárság	A közokirat-hamisítások viszonylati megoszlása								
	Osztrák	Szlovén	Horvát	Szerb	Román	Ukrán	Szlovák	Budapest	Össz.
Albán	4						10	1	15
Algériai							1		1
Angol		1							1
Belga			1						1
Bolgár	5	2		5			4	1	17
Bosnyák	5		1				2		8
Egyiptom	7								7
Görög					1				1
Grúz						1			1
Hontalan	1			1	1				3
Horvát	3		1	2	1	2	1	1	11
Iráni	5						1		6
Iraki	18						3	1	22
Ismeretlen	16						4	10	30
Jugoszláv	302	5	1	34			32	17	391
Kínai	4			4			2	2	12
Kazahsztán	1							1	2
Lengyel	1				2			1	4
Lett				1					1
Libériai	6								6
Libanoni	4						1		5
Macedón	10			6			3	2	21
Magyar	44			3	7	2	4	1	61
Marokkói								1	1
Moldáv							1		1
Német	1								1
Orosz	4	1			2	2	1	2	12
Osztrák	1			1	1				3

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Állampolgárság	A közokirat-hamisítások viszonylati megoszlása								Össz.
	Osztárk	Szlovén	Horvát	Szerb	Román	Ukrán	Szlovák	Budapest	
Pakisztán	1						2		3
Perui								2	2
Román	79	2	3	7	29	2	24	9	155
Szír	8			1				1	10
Szerb				3				1	4
Szingapuri				1					1
Szlovén	5		1				1	2	9
Szomáliai								2	2
Szudáni					1				1
Török	19	2					5	2	28
Ukrán	2	3	3	1		10			19
Vietnámi							1		1
Összesen	556	16	11	70	45	19	103	60	880

1. sz. táblázat:¹¹ határőrség által felfedett közokirat-hamisítások állampolgársági és viszonylati megoszlása 1996-ban, kilépő irányban.¹²

2. sz. táblázat:¹³ A határőrség által felfedett közokirat-hamisítások viszonylati megoszlása 1996-ban, kilépő irányban.¹⁴

¹¹ A szerző által készített összesítés.

¹² Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

¹³ A szerző által készített kimutatás.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

A közokirat-hamisítások viszonylati megoszlásának elemzése alapján megállapítható, hogy az összes cselekmény 63%-a (556 fő) a magyar-osztrák határszakaszon realizálódott. Ezt a határszakaszt követi 11,7%-al (103 fő) a magyar-szlovák, 7,9%-al (70 fő) a magyar-szerb, 6,8%-al Budapest – légi és víz határátkelőhelyek –, 5,1%-al a magyar-román, 2,6%-al a magyar-ukrán, 1,8%-al a magyar-szlovén és 1,25%-al a magyar-horvát határszakasz. Az elemzés alapján egyértelműen látható, a magyar-osztrák határszakasz jelentős aktivitása, amely a Kelet-Nyugat irányú migrációt feltételezi, illetve mutatja.

Ezt a feltételezést támasztja alá az is, hogy szintén az összes felfedés 44,4%-nál (391 fő) jugoszláv „állampolgárságú” személy követte el a közokirat-hamisítást, amely nagy valószínűséggel nem az állampolgárságot, hanem a még jugoszláv útlevéllel elkövetett közokirat-hamisításokat jelenti, figyelemmel az 1996-os évre. A Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság felbomlásával, az utódállamokból, nyugatra történő migráció létét mutatja ez az arány, amit igazol, hogy 302 fő esetében a közokirat hamisítást – amely az összes elkövetés 34,3%-a – a magyar-osztrák határszakaszon realizálták, ami az összes jugoszláv „állampolgár” 77,2%-át jelenti.

A román állampolgárok 155 fővel, a 17,6%-kal „foglalják el” a második helyet, amely viszonylati összetételét tekintve 50,1%-ban (79 fő) a magyar-osztrák és 18,7%-ban (29 fő) a magyar-román viszonylathoz köthető.

Talán nem meglepő, hogy a hazai rendszerváltozást követően néhány évvel a magyar állampolgárok 61 fővel, 6,9%-ban követték el a közokirat-hamisítást, amelyből 72,1% (44 fő) a magyar-osztrák határszakaszon következett be.

A három állampolgárság (607 fő) az összes hamisítás 69%-át jelentette, és összesen csak 40 állampolgárságú – közte az ismeretlen állampolgárságú személyek is – személy követett el közokirat-hamisítást.

Ha abból a szempontból is megvizsgáljuk ezen adatokat, hogy a schengeni külső és a schengeni belső határok viszonylatában hogyan alakult a hamisítási arány kilépő irányban, akkor „beszédese” számadatokat kapunk. Mivel Budapest – légi és víz határátkelőhelyek –, vonatkozásában nem lehet egyértelműen megállapítani a két kategória számadatait, ezért ezen elemzésbe nem számolok, ezzel a viszonylattal. A schengeni belső határon – magyar-osztrák, magyar-szlovák és magyar-szlovén határszakasz– az összes közokirat-hamisítás 82%-a (675 fő) történt, míg a schengeni külső határon – magyar-horvát, magyar-szerb, magyar-román és magyar-ukrán határszakasz – csak 18% (145 fő). Ezen számadatok tükrében azt a következtetést lehet levonni, hogy a schengeni belső határon, a határelőlenőrzés nélküli átlépés lehetőségével együtt kiemelt figyelmet kell arra fordítani, hogy Magyarországon a kompenzációs intézkedések keretében a mélységi ellenőrzés, a helyzeti tudatosságon alapuljon és biztosítsa a korábbi, kilépő irányban felfedett közokirat-hamisítások realizálását. Természetesen azt nem lehet megállapítani, hogy milyen mértékben következhet be csökkenés a hamisítási „hajlandóságban”, mivel nem kell attól tartani

¹⁴ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

az utazónak, hogy ellenőrizni fogják az úti okmányát a schengeni belső határon, de tény, hogy a közokirat-hamisítások száma nem „szűnik” meg, csak az ellenőrzés hiányában nincs meg az esély a felfedésére.

A viszonylati megoszlás és az állampolgársági kategória mellett, a közokirat-hamisítások módszereinek változási tendenciájának elemzése érdekében nélkülözhetetlen annak vizsgálata, hogy milyen volt az összetétele és aránya.

	Közokirat-hamisítás módszerei									
	Személy csere	Fénykép csere	Átírás, törlés	Lapcsere lap-hiány	Vízum, tart. engedély hamisítás	Bélyegző lenyomat hamisítás	Hamis útlevelel	Biankó útlevelel	Összesen	
Állampolgárság							fiktív	után-zott		
Albán	2	8	2						3	15
Algériai									1	1
Angol		1								1
Belga						1				1
Bolgár	2	8		1		5		1		17
Bosnyák	4	4								8
Egyiptomi	2	5								7
Görög		1								1
Grúz			1							1
Hontalan	2	1	1							4
Horvát	4	2	1	2		2				11
Iráni	1	5	1							7
Iraki	15	4		3		3				25
Ismeretlen	9	12	3	1		2		2	2	31
Jugoszláv	54	298	18	1		31		8	7	417
Kínai	10	1	1							12
Kazahsztán	1					1				2
Lengyel		2		1					1	4
Lett				1						1
Libériai	3	3								6
Libanoni	3	2								5

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

	Közokirat-hamisítás módszerei									
	Személy csere	Fénykép csere	Átirás, törlés	Lapcsere lap-hiány	Vízum, tart. engedély hamisítás	Bélyegző lenyomat hamisítás	Hamis útleveél	Biankó útleveél	Összesen	
Állampolgárság							fiktív	után-zott		
Macedón	2	16	2	1		1			22	
Magyar	22	26	7	8			1		64	
Marokkói		1							1	
Moldáv		1				2			3	
Német	1								1	
Orosz	1	2		1		1	1	5	11	
Oszták	1	2							3	
Pakisztáni				2				1	3	
Perui	2								2	
Román	19	103	17	7	8	30	1	1	186	
Szír		7		1		1		1	10	
Szerb		1							1	
Szingapuri	1								1	
Szlovén		9		1		1	3		14	
Szómáliai	2								2	
Szudáni		1							1	
Török	4	21		2	4	1			32	
Ukrán	1	6	4	4		4		1	20	
Vietnámi		1							1	
Összesen	168	554	58	37	12	86	1	16	23	955

3. sz. táblázat:¹⁵ A határőrség által felfedett közokirat-hamisítások módszerei 1996-ban, kilépő irányban¹⁶

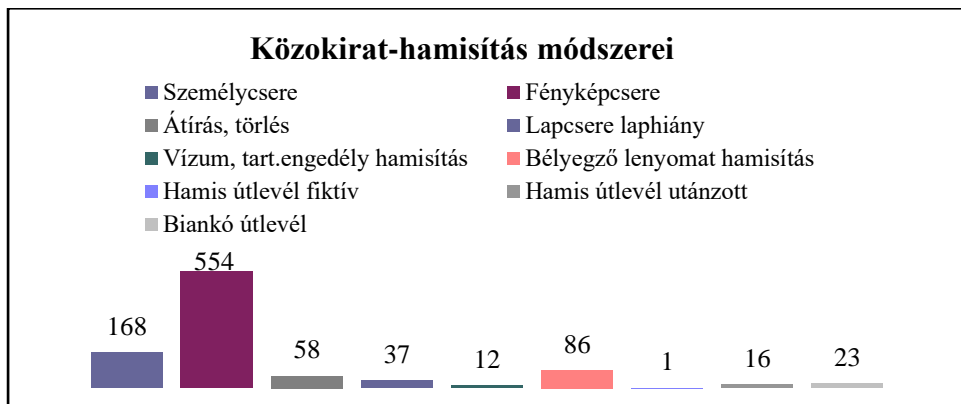
¹⁵ A szerző által készített összesítés.

¹⁶ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Az 1. számú táblázat 880 közokirat-hamisításával ellentétben a 3. számú táblázatban a módszerek tekintetében már 955 eset szerepel. Ennek az oka az, hogy egy okmányban több hamisítás is felfedésre kerülhet, amely továbbra is a 880 főhöz tartozik. Például egy magyar állampolgár egy fényképcserés útlevelel jelentkezett átlépésre, amelyben egy hamisított átléptető bélyegzőlenyomat is volt.

4. sz. táblázat:¹⁷ A határőrség által felfedett közokirat-hamisítások módszer szerinti megoszlása 1996-ban¹⁸

A közokirat-hamisítások módszereinek vizsgálatából megállapítható, hogy 58%-ban (554 eset) a fényképcsere módszere volt a meghatározó, amely alapvetően abból következik, hogy az értékelt időszakban még a hagyományos fényképeket rögzítették az útlevekben és biztosították azokat különböző eljárásokkal – például száraz vagy nedves bélyegző lenyomattal, fóliával – annak érdekében, hogy ne lehessen azokat kicserélni. Ezen rögzítési és biztosítási eljárás láthatóan nem garantálta a megszemélyesítés azon célját, amely abban ölt testet, hogy ne lehessen az arra jogosult hatóság által rögzített fényképet kicserélni. Véleményem szerint a fényképcserék számának csökkenését csak olyan eljárás tudja biztosítani, ahol a hagyományos fényképrögzítést az integrált arcképek alkalmazása váltja fel.¹⁹ Az 1992 M típusú magyar magánútlevelel 1992-1998 között került kiadásra, amely szintén hagyományos fényképet tartalmazott. A fényképet ragasztással rögzítették az adathordozó oldalon és az egész adatos oldalt fóliával biztosították.

¹⁷ A szerző által készített kimutatás.

¹⁸ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

¹⁹ Balla József: Úti okmányok a XX. század elején és végén, avagy az úti okmányok 110 éve. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 2. szám, HU ISSN 2061-3997 /online/, - p. 30-44.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

2. sz. kép: Fényképcserés jugoszláv magánútlevél²¹

A fényképcserét követi a személycsere, amelyet 17,6%-ban (168 esetben) követte el, majd 9%-ban (86 eset) a bélyegző-lenyomat hamisítás és 6%-ban (58 eset) a törlés-átírás. Az értékelt évben szinte még nem volt jellemző a vízumok és a tartózkodási engedélyek hamisítása, amely egy kvalifikáltabb hamisítási módszernek is tekinthető. Abban az esetben, ha nem a felhasználó eredeti úti okmányához történik a vízum és a tartózkodási engedély hamisítása, akkor az úti okmányt is a felhasználóhoz kell „szabni”, kivéve, ha a személycsere módszerét alkalmazzák. Megállapítható, hogy a közokirat-hamisítások 75%-át (722 eset) a klasszikusnak számító fényképcseré és személycsere alkotja, ahol a személycsere felfedése az ellenőrzést végző személy szubjektív tevékenységén múlik.

Vizsgálva az elkövető állampolgársági kategóriájához kapcsolódó közokirat-hamisítás módszereit, természetesen a jugoszláv, román és a magyar állampolgárok a meghatározóak, mert a hamisítási esetszámok vonatkozásában, 69,8%-át (667 eset) jelentik a 955 esetnek. A rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet megállapítani azt, hogy az egyes állampolgársági kategóriához tartozó személyek milyen honosságú úti okmány felhasználásával kívánták átlépni hazánk államhatárát. A további elemzésekre is lehetőséget adna és hasznos következtetések megállapítását is szolgálná abból a megközelítésből, hogy milyen honosságú útlevélek „kedveltek” a hamisítók körében, feltehetően azért, mert könnyű azokban a „szükséges” változtatásokat végrehajtani.

A 391 fő jugoszláv „állampolgár” 417 esetben követett el közokirat-hamisítást, amely az összes hamisítás 43,6%-át jelenti. A 417 eset 71,5%-ban (298 eset) fényképcserét, 13%-ban (54 eset) személycserét, 7,4%-ban (31 eset) bélyegző-lenyomat hamisítást és 4,3%-

²¹ Forrás: Rendőrtiszti Főiskola Határrendészeti Tanszék okmányismereti oktatási anyag 2005.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

ban (18 eset) törlés-átírást foglal magában. A hamisított, a biankó okmány felhasználása és a lappcsere, laphiány alapvetően nem volt meghatározó számban jelen. Figyelmet érdemel viszont az a tény, hogy vízumhamisítást és tartózkodási engedélyhamisítást nem észközöltek, ellenben a román állampolgárok 8 esetben éltek ezzel a hamisítási móddal, amely okmányok honosságára vonatkozóan nincs pontos információ.

A 155 román állampolgár 186 esetben követett el közokirat-hamisítást, amely az összes hamisítás 19,4%-át jelenti. Esetükben az első helyen a fényképcsere áll 55,5%-al (103 eset), majd a bélyegző lenyomat hamisítás 16,1%-al (30 eset) és csak ezt követi 10,2%-al (19 eset) a személycsere. A személycsere és a fényképcsere százalékos aránya a román állampolgárok esetén kisebb, mint a jugoszláv „állampolgárok” személycsere és fényképcsere aránya, viszont a bélyegző lenyomat hamisítás százalékos aránya több mint a duplája.

A 61 magyar állampolgár 64 esetben követett el közokirat-hamisítást, amely az összes hamisítás 6,7%-át jelenti. Esetükben is első helyen a fényképcsere áll 40,6%-al (26 eset), majd ezt követi 35%-al (22 eset) a személycsere, amely arányaiban az előző két állampolgársági kategóriához viszonyítva majd háromszoros értéket mutat. Ez az arány azt feltételezi, hogy az okmányok felhasználói, illetve a hamisítók is kockázatosnak tartották az úti okmányok hamisítását, mivel a hamisítási jellegzetességek a felfedés veszélyét hordozták magukban. Ennek a kockázati tényezőnek a „megszüntetése” érdekében inkább a hasonlóságra helyezték a hangsúlyt, ahol az ellenőrzést végző személy felkészültségén és személyazonosítási képességén múlt az, hogy az anatómiai jegyek vizsgálata alapján felismeri-e az eltérést és megállapítja-e azt, hogy az okmány felmutatója nem azonos azzal, aki részére az arra jogosult hatóság kiállította.

Irány	Közokirat-hamisítások száma éves bontásban								
	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
belépő	-	1336	1023	937	1044	1011	839	1140	1286
kilépő	955	1052	2281	1741	1409	1429	1000	1537	2043
átlépő	-	2388	3304	2682	2453	2440	1839	2677	3329

5. sz. táblázat.²² A határőrség által felfedett közokirat-hamisítások száma 1997-2004. között.²³

Az éves közokirat-hamisítások irány szerinti vizsgálatából megállapítható, hogy 1997. kivételével minden évben a kilépő irányban felfedett közokirat-hamisítások száma volt a magasabb. Az 1996-os évhez viszonyítva a 2004-es kilépő irányban felfedett hamisítások száma

²² A szerző által készített kimutatás.

²³ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

114%-os (+1088) emelkedést mutat. Az összes közokirat-hamisítások számában 2004-ben, az 1997-es adatokhoz viszonyítva is 39%-os (+941 fő) emelkedés realizálódott.

A közokirat-hamisítások viszonylati megoszlása

Év	Irány	Viszonylat								Összesen
		Osztrák	Szlovén	Horvát	Szerb	Román	Ukrán	Szlovák	Budapest	
1997.	Belépő	85	29	21	561	264	154	30	192	1336
	Kilépő	611	24	24	94	54	33	83	129	1052
	Átlépő	696	53	45	655	318	187	113	321	2388
1998.	Belépő	113	57	2	366	129	47	8	301	1023
	Kilépő	1572	76	11	43	60	15	187	317	2281
	Átlépő	1685	133	13	409	189	62	195	618	3304
1999.	Belépő	85	1	0	268	174	42	12	355	937
	Kilépő	1116	41	20	36	66	27	125	310	1741
	Átlépő	1205	42	20	304	240	69	137	665	2682
2000.	Belépő	103	2	12	251	217	42	6	411	1044
	Kilépő	781	82	23	20	85	44	75	299	1409
	Átlépő	884	84	35	271	302	86	81	710	2453
2001.	Belépő	103	1	14	340	178	24	10	341	1011
	Kilépő	1016	19	31	12	74	34	48	195	1429
	Átlépő	1119	20	45	352	252	58	58	536	2440
2002.	Belépő	146	2	14	298	65	43	5	266	839
	Kilépő	684	10	34	39	97	42	30	64	1000
	Átlépő	830	12	48	337	162	85	35	330	1839
2003.	Belépő	288	33	9	252	101	261	14	182	1140
	Kilépő	1229	25	10	31	92	36	35	79	1537
	Átlépő	1517	58	19	283	193	297	49	261	2677
2004.	Belépő	256	227	8	16	134	413	36	196	1286
	Kilépő	1658	28	97	4	90	34	38	94	2043
	Átlépő	1914	255	105	20	224	447	74	290	3329

6. sz. táblázat.²⁴ A határőrség által felfedett közokirat-hamisítások száma 1997-2004. között²⁵

²⁴ A szerző által készített kimutatás.

²⁵ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

A viszonylati bontás szerinti vizsgálat alapján minden évben az állapítható meg, hogy a magyar-osztrák viszonylatban felfedett közokirat-hamisítások adják a túlnyomó arányt, amely:

- 1997-ben „csak” 29%-ot (696);
- 1998-ban 51%-ot (1685);
- 1999-ben 45%-ot (1205);
- 2000-ben 36%-ot (884);
- 2001-ben 46%-ot (1119);
- 2002-ben 45%-ot (830);
- 2003-ban 57%-ot (1517);
- 2004-ben 57%-ot (1914) jelentett.

A magyar-osztrák viszonylat iránti bontásából, a kilépő irányának aránya:

- 1997-ben 88% (611);
- 1998-ban 93% (1572);
- 1999-ben 93% (1116);
- 2000-ben 88% (781);
- 2001-ben 91% (1016);
- 2002-ben 82% (684);
- 2003-ban 81% (1229);
- 2004-ben 86% (1658).

Ezen számadatok ismeretében még inkább indokoltá válik az előzőekben már említett, kompenzációs intézkedés követelményszerű végrehajtása, annak érdekében, hogy a schengeni térség biztonságának garantálásához Magyarország is hozzáadott értéket képviseljen.

Viszonylat	Közokirat-hamisítások száma viszonylati bontásban							
	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.
összes átlépő	2388	3304	2682	2453	2440	1839	2677	3329
schengeni külső (magyar-horvát, magyar-szerb, magyar-román magyar-ukrán)	1205	673	633	694	707	632	792	796
%-os arány az össz. átlépéshez	50,5%	20,3%	23,6%	28,3%	29%	34,3%	29,5%	24%
schengeni belső (magyar-osztrák magyar-szlovák magyar-szlovén)	1183	2631	2049	1759	1733	1207	1889	2560
%-os arány az össz. átlépéshez	49,5%	79,7%	76,4%	71,7%	71%	65,7%	70,5%	76%

7. sz. táblázat.²⁶ A határőrség által, 1997-2004. között felfedett közokirat-hamisítások viszonylati összesítése.

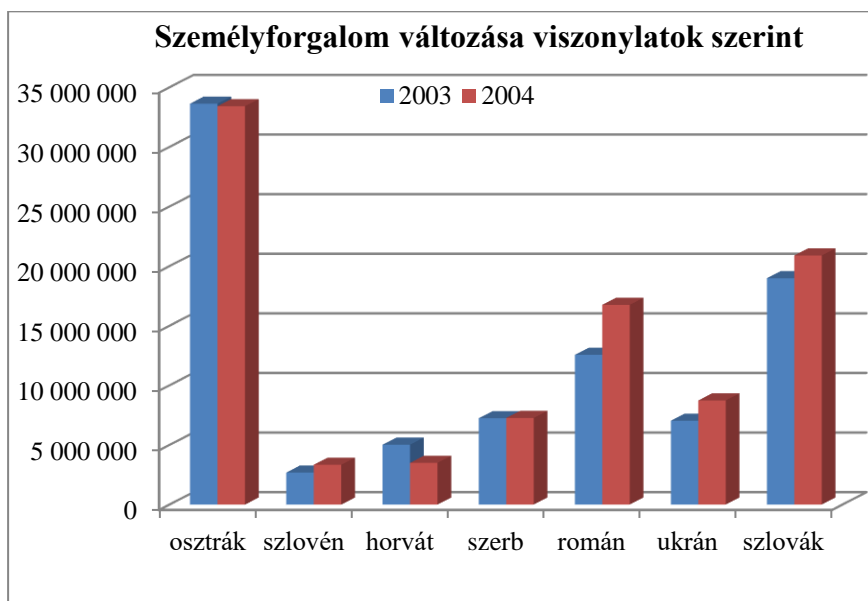
²⁶ A szerző által készített elemzés.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Magyarország schengeni belső és schengeni külső viszonylatának közokirat-hamisítás elemzéséből azt a következtetést lehet levonni, hogy 1997-től szinte minden évben 70% feletti arányban a belső határhoz köthető a hamisítások száma, még akkor is, amikor a számadatok tekintetében is jelentős növekedés következett be. A kérdés az, hogy a teljes jogú schengeni csatlakozás után hogyan alakul a felfedések száma. A jelenlegi, belső határhoz köthető realizálások milyen mértékben jelennek meg a schengeni külső határ ki és belépő irányában? Ezen válaszok, a 2007. utáni felfedések elemzésében jelennek majd meg, amely egy következő tanulmány része lesz.

A közokirat-hamisítások számát jelentősen befolyásolhatja az is, hogy milyen arányú határforgalom mellett realizálhatóak. A viszonylati elemzés során megállapításra került, hogy a magyar-osztrák viszonylat az, ahol arányaiban több hamisítást fedtek fel, amit a forgalom nagysága is „indokol”, alátámaszt (8. sz. táblázat).

8. sz. táblázat:²⁷ A személyforgalom viszonylati alakulása 2003-2004.ben.²⁸

A közúti közlekedésben tapasztalt emelkedés jelentős része a magyar-román (33%), a magyar-ukrán (24%) és a magyar-szlovák (24%) viszonylatban jelentkezett. A magyar-

²⁷ A szerző által készített kimutatás.

²⁸ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

osztrák viszonylat stabilan a 34 millió utas átléptetése körül „stagnálódott”, amiből egyértelműen következik a nagyszámú hamisítás is.

A közokirat-hamisítás számadatainak elemzése mellett elengedhetetlen a módszerbeli összetételének vizsgálata, illetve az azokban bekövetkezett változások mértékének és lehetséges okainak megállapítása. Alapvető tézisként fogadható el véleményem szerint az a szakmai gondolat, hogy az úti okmányok biztonsági elemeinek fejlődéséből adódóan, azok csak egyre kvalifikáltabb hamisítási módszer és eljárás eredményeként válhatnak a hamisítás tárgyává. A schengeni térség biztonságának növelése érdekében elengedhetetlen az úti okmányok biztonsági elemeinek egységesítése, amely az európai összetartozás mellett a könnyebb ellenőrizhetőséget is eredményezheti. Természetesen az közösségi érdek mellett nem lehet figyelmen kívül hagyni a nemzeti érdeket sem és egyetértek az alábbi megfogalmazással, *„Az okmányvédelem, az okmányok biztonságának fejlesztése és megtartása nemzeti érdek. Ebbe a feladatkörbe tartozik a leginkább védett okmányok, az útlevelek és a személyazonosító okmányok folyamatos fejlesztése, és az egységes ellenőrzési módszerek kimunkálása.”*²⁹ A Tanács 2004. december 13-án kelt 2252/2004/EK Rendeletében³⁰ szabályozta először részletesen az Európai Unió tagállamai által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és a biometrikus adatokra vonatkozó előírásokat, amely megalkotását alapvetően hármas cél vezérelte:

- az útlevelek biztonságosabbá tétele a harmonizált biztonsági jellemzőkre vonatkozó standardok kötelező érvényű meghatározása révén;
- megbízható, közvetlen kapcsolat biztosítása az útlevel és annak tulajdonosa között a biometrikus azonosítók bevezetése révén;
- annak megvalósítása, hogy az uniós állampolgárok megfeleljenek az Amerikai Egyesült Államok Vízummentességi Programjában meghatározott követelményeknek.

A Rendelet meghatározza az úti okmányok minimum biztonsági elemeit is, amelynek célja – azon kívül, hogy egységes megjelenést, formátumot adnak az okmánynak – az, hogy biztosítsák az okmány hamisítás elleni védelmét. A minimum biztonsági követelmények³¹ az alábbi okmányelemekre terjednek ki:

- az okmány alapanyagára;
- a személyazonosító adatokat tartalmazó oldalra;
- az alkalmazott nyomtatástechnikára;
- a másolás elleni védelemre;
- a kiállítási technikára.

²⁹ Hazai Lászlóné dr. ajánlása, Som Krisztián: A magyar úti okmányok 1848-2012. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa, Budapest, 2014.,

³⁰ A Tanács 2252/2004/EK Rendelete (2004. december 13) a tagállamok által kiállított útlevelek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról

Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32004R2252> (2017.11.20.)

³¹ U.a.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Az értékelt időszak éves közokirat-hamisításainak módszer szerinti összetételénél a fényképcserre esetében 1017-ről 820-ra csökkent nyolc év alatt a hamisítások száma (-197), azzal együtt, hogy 1998-ban volt a csúcson 2077 esettel, ami az adott év közokirat-hamisításának 62%-át jelentette. Ezt követően viszont folyamatos csökkenés következett be, ami a hagyományos fényképek egyre kisebb számú alkalmazásából is következett, illetve abból, hogy a fényképek biztosításának „korszerűsítése” mellett az integrált arcképek alkalmazása a vált egyre inkább minimum elvárássá. Magyarország 1998-tól csak integrált arcképet tartalmazó útlevelet állít ki.

Év	Közokirat-hamisítás módszerei							
	Személy-csere	Fénykép-csere	Átírás-törlés	Lapcsere laphiány	Vízum tart engedély hamisítás	Bélyegző lenyomat hamisítás	Hamis, fiktív útlevél	Blankó útlevél
1997.	206	1017	632	137	149	127	94	24
1998.	412	2077	305	113	202	98	101	57
1999.	335	1462	143	112	241	104	160	47
2000.	188	1330	141	148	268	78	206	30
2001.	199	1354	146	125	352	80	128	48
2002.	140	782	124	115	326	193	142	17
2003.	392	731	124	130	717	363	179	29
2004.	315	820	174	168	1244	428	154	23

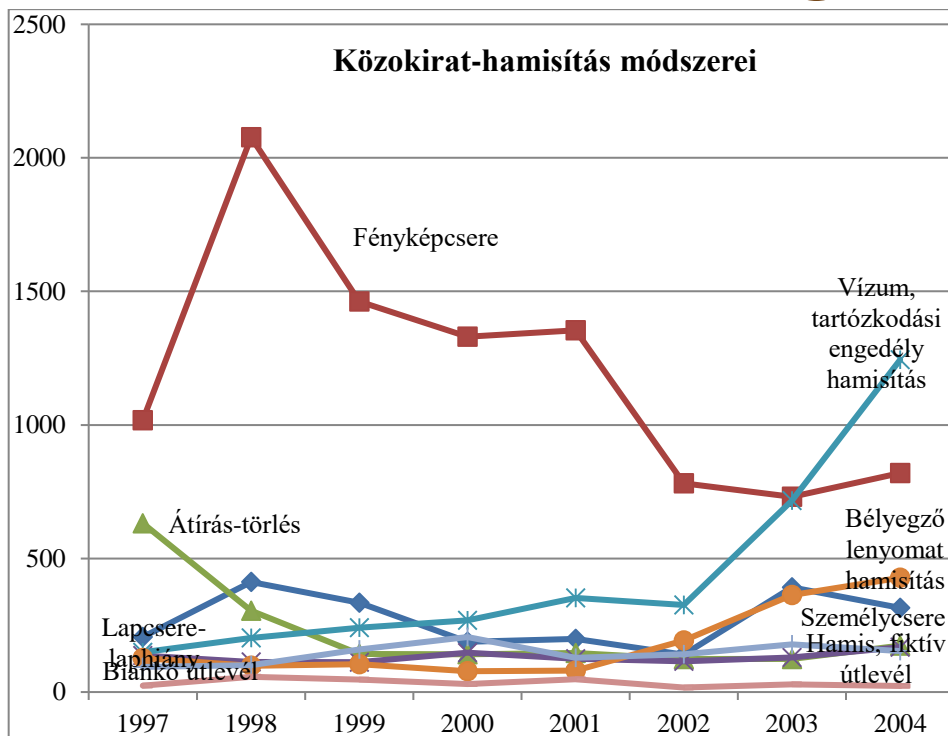
9. sz. táblázat:³² A határőrség által felfedett közokirat-hamisítás módszerei 1997-2004 között.³³

³² A szerző által készített kimutatás.

³³ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

10. sz. táblázat:³⁴ A határőrség által felfedett közokirat-hamisítás módszerei 1997-2004 között.³⁵

Jelentős csökkenés tapasztalható a törlés-átírás módszerének alkalmazás terén, mivel ezen, külső beavatkozás, alapvetően egyszerű eszközökkel és módszerekkel végrehajtott okmányvizsgálat során szinte teljes bizonyossággal megállapítható. Ebből adódóan egyre inkább „háttérbe” szorul és látható, hogy az 1997-es 632 esetről, 2004-re 174-re csökkent (-458).

Szám adatokban nem mutat markáns növekedést, de jelzésértékkel bír a személycsere módszerének hullámozó, de mégis csak emelkedő tendenciája, amelynek veszélyét már említettem és az ellenőrzést végző szubjektumán múlik a felfedésének sikere.

A bélyegző lenyomat – határátléptető-bélyegző – hamisításának jelentősége, mint egy adott térség – például esetünkben Magyarországon, illetve a schengeni térség – területén a tartózkodás legalizálására szolgáló eljárás, felértékelődött is mintegy 230%-al növekedett

³⁴ A szerző által készített kimutatás.

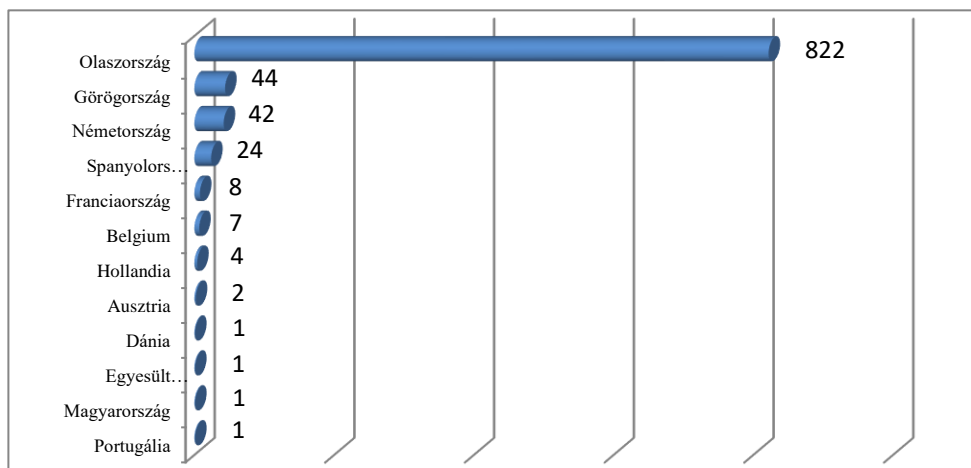
³⁵ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

(127-ről 428-ra). Ebben az esetben már nem az okmányt hamisítják – mivel alapesetben az jogosítja a tulajdonosát az adott területen történő, meghatározott időintervallumon belül, az engedélyezett idejű tartózkodásra –, hanem csak a tartózkodás jogszerűségét igazoló határátléptető bélyegző lenyomatot, amely szintén lehet teljes, vagy részleges hamisítás. Az adatok elemzéséből, a legmarkánsabb megállapítás a vízumok és a tartózkodási engedélyek számában bekövetkezett emelkedésre vonatkozik, mert ebben az esetben 735%-os (+1095) a növekedés.

A tartózkodási engedély hamisítása közül kiemelkedik az olasz tartózkodási engedély, a maga 822 esetével (az összes tartózkodási engedély, hamisítás 85%-a). Az olasz tartózkodási engedélyeket felhasználók túlnyomó többsége ukrán állampolgár volt, amelynek oka feltehetőleg az okmány „hazai” – ukrainai – gyártása, illetve „tömeges árusítása”. (11. sz. táblázat)

11. sz. táblázat:³⁶ Tartózkodási engedély hamisítása 2004-ben.³⁷

Az olasz tartózkodási engedélyek ilyen nagyarányú előfordulásának az oka feltehetően abból is következik, hogy annak felépítése sem alapanyagában, sem kiállításában nem érte el az elvárt biztonsági szintet.

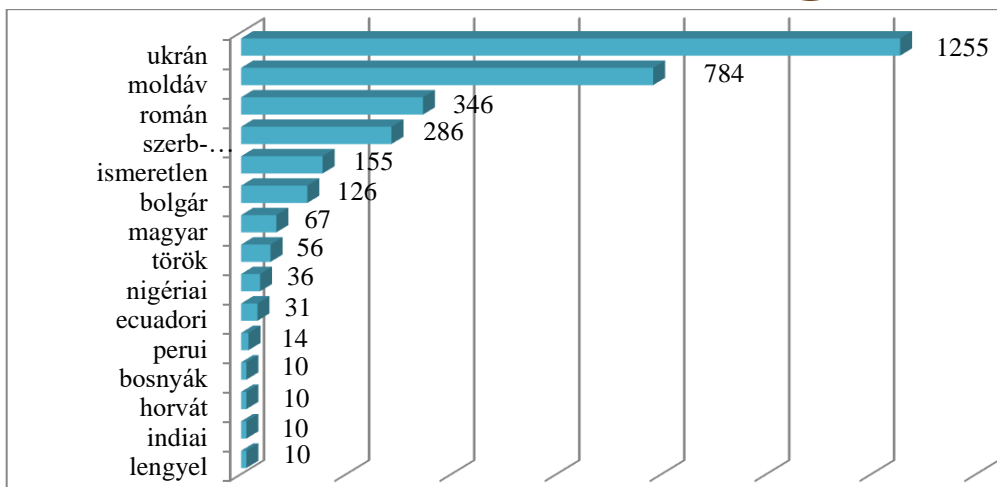
A tartózkodási engedélyhez is nagymértékben köthető, után elkövetői kört támasztja alá az a tény is, hogy 2004-ben az összes közokirat-hamisítás 37,7%-át (1255) ukrán, és 23,5%-át (784) moldáv állampolgárok követték el. A két állampolgárság együtt 61,2 %-ot jelentett. (12.sz. táblázat)

³⁶ A szerző által készített kimutatás.

³⁷ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

12. sz. táblázat:³⁸ A leggyakoribb elkövetők állampolgársága 2004-ben.³⁹

A felhasznált okmányok tekintetében még mindig túlnyomó többséget jelent a magánútlevel alkalmazása, de egyértelműen látható az, is, hogy az egyéb okmányok, mint például a tartózkodási engedély, vízum és személyazonosító igazolvány „térnyeresé” is elkezdődött. Ezen, jogosultságot igazoló biztonsági okmányok eredetiségének ellenőrzése további feladatot jelent az arra jogosult hatóságoknak és személyeknek, amely a közokirat-hamisítások átalakulását is eredményezheti

Közokirat-hamisítás tárgya	Esetszám	%-os arány
diplomata útlevel	3	0,1%
szolgálati útlevel	1	0,0%
speciális útlevel	4	0,1%
magánútlevel	1772	53,2%
hontalan útlevel	6	0,2%
menekült útlevel	2	0,1%
személyi igazolvány	228	6,8%
vízum	293	8,8%

³⁸ A szerző által készített kimutatás.³⁹ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

2017. X. évfolyam 4. szám

Közokirat-hamisítás tárgya	Esetszám	%-os arány
tartózkodási engedély	961	28,9%
vezetői engedély	27	0,8%
forgalmi engedély	12	0,4%
hazatérési igazolvány, engedély	4	0,1%
munkavállalási engedély	4	0,1%
egyéb	12	0,4%

13. sz. táblázat:⁴⁰ A közokirat-hamisításhoz használt okmányok 2004-ben.⁴¹

A 2004-ben felfedett közokirat-hamisítások száma jelentősen emelkedett az értékelt időszak előző éveivel viszonyítva, amelynek több, alapvetően önmagában is meghatározó kiváltó oka van. Jelentős változás a hamis, hamisított vízumok és tartózkodási engedélyek felhasználásában következett be. Ez a drasztikus emelkedés kifejezetten egy okmányhoz köthető, az önálló, papír alapú olasz tartózkodási engedélyhez, amely az illegális migránsok körében méltán lett „népszerű”, mivel okmányvédelmi szintjének következtében igen egyszerűen, gyorsan és olcsón előállítható. Ez a tényező jelentős mértékben befolyásolta a korábbi évek „sztárját”, a német vízumot, amely veszített népszerűségéből. A vízumok számának csökkenésére az is hatással volt, hogy a schengeni tagállamok döntő többsége már áttért az új, módosított, schengeni típusú vízumra, amely már a tulajdonosa integrált arcképét is tartalmaz, amely így jelentősen megnehezíti a hamisíthatóságát.

Az elvégzett elemzések egyértelműen rámutatnak a közokirat-hamisítások módszerbeli változásaira, amely egyértelműen ok-okozati összefüggésben van a felhasznált okmány okmánybiztonsági védelmi rendszerével. Ezt maximálisan szemlélteti az olasz tartózkodási engedély.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

1. Balla József: A határforgalom-ellenőrzés tartalmi változásai 1990-ig. Hadtudományi Szemle X. évfolyam 2. szám, Budapest, 2017., - p. 295-316.
2. Balla József: A rendészeti célú személyazonosítás biometriája. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 3. szám, - p. 4-19.

⁴⁰ A szerző által készített kimutatás.

⁴¹ Forrás: Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály

3. Balla József: Úti okmányok a XX. század elején és végén, avagy az úti okmányok 110 éve. Határrendészeti Tanulmányok, Magyar Rendészettudományi Társaság Határrendészeti Tagozat, Budapest, 2016, XIII. évfolyam 2. szám, HU ISSN 2061-3997 /online/, - p. 30-44.
4. Hazai Lászlóné dr. ajánlása, Som Krisztián: A magyar úti okmányok 1848-2012. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa, Budapest, 2014.
5. Som Krisztián: A magyar úti okmányok 1848-2012. Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa, Budapest, 2014., - p. 337.
6. Rendőrtisztai Főiskola Határrendészeti Tanszék okmányismereti oktatási anyag 2005.
7. Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztály statisztikai adatai.
8. 24/2015. (X. 15.) ORFK utasítás a Határforgalom-ellenőrzési Szabályzatról.
Forrás: http://njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=191634.336952 (2017.11.15.)
9. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex)
Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2016:077:FULL&from=HU> (2017.10.14.)
10. A Tanács 2252/2004/EK Rendelete (2004. december 13) a tagállamok által kiállított útlevélek és úti okmányok biztonsági jellemzőire és biometrikus elemeire vonatkozó előírásokról
Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32004R2252> (2017.11.20.)